

Ващук О. П.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, кандидат юридичних наук*

ДЖЕРЕЛА ОТРИМАННЯ ДАНИХ ПРО ОСОБУ ЗЛОЧИНЦЯ НА ПОЧАТКОВІЙ СТАДІЇ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНУ

Людина є джерелом криміналістично значущої інформації (вербальної та невербальної), суб'єктом ідеальних відображень, слідів при розслідуванні злочинів. Жодне кримінальне провадження не може бути розслідуване без участі людини. Будь-яка процесуальна слідча (розшукова) дія або негласна слідча (розшукова) дія в основі має людську комунікацію. Інакше не можливо було б його фактичне проведення та фіксування. Необхідною умовою одержання повних та достовірних даних при проведенні вищезазначених дій є вивчення особи злочинця. Саме це надає можливість обрати відповідну слідчу (розшукову) дію, негласну слідчу (розшукову) дію в тій чи іншій слідчій ситуації, визначити послідовність їх проведення, обрати ефективні прийоми, засоби, способи впливу на злочинця, оцінити одержані дані.

При розслідуванні злочину на початковій стадії особа, яка проводить розслідування формує цілісний складний процес, який являє собою один із різновидів її діяльності, як пізнавальна. Суть якої полягає у:

- виявленні джерел матеріальної та ідеальної інформації про особу злочинця, про подію злочину, обстановку його вчинення, об'єкт та предмет посягання, механізм вчинення (способи підготовки, вчинення, приховання), особу потерпілого, слідову картину, причини та умови вчинення саме цього злочину;

- фіксації даних джерел матеріальної та ідеальної інформації;
- дослідженні даних джерел матеріальної та ідеальної інформації;
- оцінці даних джерел матеріальної та ідеальної інформації;
- використанні даних джерел матеріальної та ідеальної інформації.

Саме необхідний обсяг інформації про особу злочинця та його межі визначаються завданнями кожного з етапів розслідування злочину та процесуальним становищем цієї особи у конкретному кримінальному провадженні:

- свідок;
- потерпілий;
- підозрюваний;
- обвинувачений.

Джерелами отримання даних про особу злочинця при розслідуванні злочину на початковій стадії є:

- медична картка;
- особова справа за місцем роботи;
- особова справа за місцем навчання;
- архівна кримінальна справа;

- показання інших осіб;
- показання злочинця;
- дані криміналістичної реєстрації;
- дані криміналістичних обліків;
- дані оперативно-розшукових матеріалів;
- кореспонденція;
- документи;
- інше.

Своєчасність отримання інформації та повнота її обсягу, що стосується особи злочинця залежать від того, наскільки посадова особа, яка проводить досудове розслідування обізнана про вище перелічені джерела дані про нього та його практичного вміння використати ці дані у процесі розслідування в необхідний момент з урахування можливих тактичних ризиків.

Варто більш детально зупинитися на різновидах джерел даних про особу злочинця скориставшись існуючою класифікацією джерел даних на матеріальні та ідеальні.

До першої групи входять матеріально-фіксовані дані, тобто матеріальні об'єкти:

- предмети;
- документи;
- відображення у слідах пальців рук, ніг, тулуба, почерку, виділень організму, татуювання;
- інше.

До другої групи джерел даних про особу злочинця належить ідеальна інформація, тобто її джерелами є люди, які володіють певною інформацією про злочинця, і зберігають вони її у формі мисленого (уявного) образу у своїй пам'яті, тобто людина є носієм такої криміналістично-значущої інформації. Джерелами ідеальних даних про особу злочинця можуть бути особи, які одержали такі дані як безпосередньо, тобто як результат особистого спостереження, спілкування зі злочинцем, так і опосередковано – від інших людей або з матеріально-фіксованих джерел даних. І, звичайно, певні дані про особу злочинця, яку варто використовувати у розслідуванні, необхідно одержати безпосередньо від самого злочинця у формі вербального та невербального спілкування.

Взагалі, осіб, які володіють певними даними про особу злочинця можна поділити на наступні групи:

- особи, які володіють певними даними про особу злочинця у зв'язку з фактом розслідування злочину;
- особи, які володіють певними даними про особу злочинця у зв'язку з сімейно-побутовими відносинами;
- особи, які володіють певними даними про особу злочинця у зв'язку з професійною належністю (за місцем роботи);

- особи, які володіють певними даними про особу злочинця в зв'язку зі спільними інтересами;
- особи, які володіють певними даними про особу злочинця у зв'язку з виконанням певних професійних обов'язків щодо злочинця;
- інше.

Викладене вище свідчить, що існує досить розгалужена система джерел даних про особу злочинця, за допомогою яких особа, що проводить розслідування може одержати інформацію, необхідну для забезпечення повного і всебічного вивчення особи злочинця для ефективного, швидкого розкриття злочину та доведення істини у кримінальному провадженні.

Зубаков П. Н.

*Криворожский факультет Национального университета
«Одесская юридическая академия», старший преподаватель кафедры
уголовно-правовых дисциплин*

ПРОБЛЕМЫ РАССЛЕДОВАНИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ В СФЕРЕ ТОРГОВЛИ ЛЮДЬМИ

Согласно исследованию Международной организации по миграции (МОМ), обнародованного в декабре 2011 г., начиная с 1991 г. примерно 200 000 украинцев пострадало от торговли людьми. Украина является страной-поставщиком мужчин, женщин и детей, вывозимых за рубеж с целью сексуальной эксплуатации и принудительного труда.

Подписание и ратификация Украиной Протокола о предупреждении и пресечении торговли людьми, особенно женщинами и детьми, и наказании за неё, дополняющий Конвенцию ООН против транснациональной организованной преступности, Конвенции Совета Европы о противодействии торговле людьми, а также присоединение к другим международным обязательствам в этой сфере, показали признание Украиной необходимости принятия мер для преодоления такой проблемы как торговля людьми путём осуществления государственной политики в этой сфере на качественно новом уровне.

11 октября 2011 г. Президент Украины Виктор Янукович подписал Закон Украины № 3739-VI от 20.09.2011 «О противодействии торговле людьми». Торговля людьми признана серьёзным преступлением на международном уровне.

Целью принятия Закона Украины «О противодействии торговле людьми» является определение путей законодательного урегулирования вопроса противодействия торговле людьми, минимизации её последствий через установление соответствующих организационно-правовых основ, полномочий органов исполнительной власти, определение статуса лиц, пострадавших от торговли людьми, порядка оказания помощи таким лицам. Основными направлениями государственной политики в сфере